

Vypracovala: **Markéta Svobodová**

Obor: **pedagogické asistenství občanské a výtvarné výchovy
pro základní školy**

Masarykova univerzita, pedagogická fakulta

Seminární práce

Do předmětu : **Psychologie duševního vývoje**

Na téma: **Adolescence a média**

V Brně dne 11. 4. 2008

ADOLESCENCE A MÉDIA

Pubescence, adolescence -období dospívání

V tomto období dochází k nápadným změnám jak biologickým, tak i psychickým. Jejich průběh je sledován i sociálním zařazením dospívajícího. Tyto tři linie vývoje probíhají téměř souběžně, z části se prolínají a ovlivňují, ale do jejich průběhu zasahuje řada dalších vnějších i vnitřních vlivů. Období dospívání dělíme do dvou fází. Pubescence cca 11- 15 let, která se dělí na fáze prepuberty a fázi vlastní puberty. Období adolescence probíhá od dosažení reprodukční schopnosti do dospělosti- asi do 20 let. V této době se výrazně mění postavení dospívajících ve společnosti, začínají se navazovat častější a hlubší erotické vztahy, mění se zásadně sebepojetí. Dospívání je charakteristické mnoha jevy. Dnes již neplatí, že všichni jedinci procházejí dospíváním stejně bouřlivě. Obecně však můžeme říci, že v motorice se rychle nabývá dovednosti jak v silových výkonech, tak i v jemné koordinaci pohybů. Zrakové vnímání dosahuje maxima ostrosti. Fantazie nabývá jiných kvalit a začíná vládnout schopnost abstrakce. Řeč se rozvíjí více kvalitně a rozšiřuje se slovní zásoba. Rozdíly v kultivovanosti projevu jsou značné. Učení probíhá většinou pomocí logických souvislostí, memorování se opouští jako nevyhovující způsob. Je to období formálních operací. Rozumové schopnosti dospívajících se postupně dostávají až na dospělé úrovni. V tomto období je dospívající schopen řešit velmi složité problémy, ale oproti dospělým mu ještě chybí životní zkušenosti. Dospívající pracuje s pojmy abstraktnějšího charakteru a je schopen uvažovat v symbolech. Při řešení problémů se snaží nacházet nová a netradiční řešení, popř. zkouší a přezkoumává řešení již existující. Je schopen rovněž spekulativně porovnávat své myšlenky s myšlenkami jiných nebo vědeckými poznatky. Dokáže aplikovat logické operace nezávisle na obsahu a smysluplnosti zadání. Je schopen myslet o myšlení, vytvářet soudy o soudech.

Jeden z následků emočního a sociálního vývoje je emancipace od rodiny, kdy dospívající si sám tvoří své názory, postoje a rodina se mu stává pouhým útočištěm. Dále také navazuje nové vztahy se svými vrstevníky. Vrstevníci dodávají dospívajícímu potvrzení jeho názorů, umožňují volné vyjadřování,

keré doma není možné a poskytují mu emoční podporu. Navazování heterosexuálních vztahů jde od homogenních skupin, přes vzájemné popichování těchto skupin, heterosexuální polygamií až k pravým intimním vztahům. Otázka sexuality v období dospívání hraje pro mládež důležitou roli. První sexuální kontakt je často realizován ze zvědavosti, nikoliv pro skutečný citový vztah. Někdy zůstane náhodnou epizodou, jindy se opakuje. Pubescence a adolescence je také věkem, kdy se rozhoduje a uvažuje o budoucím povoláním. Toto téma se nejčastěji řeší mezi 14 a 15 rokem. Volba je jen sázkou do loterie a je jednoduchá jen tam, kde má dospívající již vyhraněný zájem.

Informační technologie a média jako je televize vytvářejí novou, mediální a virtuální realitu, která má svá pozitiva a negativa.

Ve struktuře volného času mládeže je dominantní aktivitou sledování televize. U mladých ve věku 15- 18 let je frekvence sledování televize nejvyšší. Významnou aktivitou z hlediska frekvence se stal osobní počítač. Důsledkem je pak snížená návštěvnost kin, divadel ale také mimoškolních vzdělávacích kroužků. Ubývá povídání si s přáteli, poslech elektronických nosičů a především četba knih . S věkem pouze stoupá návštěvnost výstav, galerií a četba novin a časopisů. Mladá generace výrazně využívá disponibilní počítač (počítač nevlastní, ale používá). Je prokázáno, že mladá generace osobní počítač využívá všestranně. Využívány jsou i nejnovější a nejnáročnější technologie.

Jak už bylo zmíněno- nejradiálněji sociální pole mladých proměňují média. O dnešní generaci můžeme mluvit jako o „ mediální mládeži“ .

Podle většiny provedených průzkumů tvoří televize stále roli vedoucího média a to i přes rapidní rozvoj internetu. Jen pro ilustraci u mládeže od 10 do 18 let zabírá sledování televize až 120 minut denně! A pro zajímavost ještě jeden detail- okolo 11% z doby strávené u televize běží reklamy. Z výzkumu také vyplývá, že děti od 10 do 14 let sledují poměrně masivně pořady ještě ve 22 hodin. I kdyby se děti dívaly od rána do večera pouze na vzdělávací a integrační pořady, je to přinejmenším nezdravé. Svědčí to především o tom, jak málo se rodiče dětem věnují. Je to celosvětový problém a podle průzkumu je na tom nejhůře Španělsko.

Rodiče jsou totiž hlavním a nejdůležitějším prvkem v „televizní výchově“ dětí. Oni rozhodují, nejen před kterými pořady děti chránit, ale zároveň hledají, co dětem doporučit. Určitě je významným faktorem tzv. rodičovský příklad, tedy jaké zvyklosti vidí dítě v domácnosti. Média ovlivňují mladistvé kolikrát více než rodiče. Mladiství mohou vidět v televizi, jak žijí rodiny, jak přátelé řeší problémy, do jakých krizí se člověk může dostat, který se nedrží určených pravidel, a identifikují se s určitými předpokládanými rolemi. Jistě se přitom něčemu pro svůj život naučí, ale s tím nebezpečím, že se na život začnou dívat jako na televizní inscenaci a přestanou vnímat reálný svět. Počítačové hry na internetu mladistvé fascinují natolik, že si na ně mohou vypěstovat závislost.

Negativa médií jsou zahrnuta ve dvou sférách. V první řadě jsou to viditelné obsahové vlivy (obsažené v programech rozhlasu a televize) jako je násilí, sex, krutost. Druhou sférou je cílené ovlivňování diváka, často víceméně skryté- především reklamní působení (vědomé i podprahové). Je nutné zdůraznit, že média nemusí mít vždy nutně negativní vliv. Současné způsoby využívání médií ve většině případech usnadňují práci, pomáhají vytvářet pozitivní vztah k předkládaným informacím, k námětům a programům volné časové činnosti a probouzejí zájem dětí a mladých lidí o to vyjadřovat svoje názory. Pro uživatele proto zůstává aktuálním požadavkem učit se média využívat vhodně a v přiměřeném rozsahu se záměrem naučit se v nich nacházet potřebné informace a pozitivní podněty k činnosti. Východiskem pro vytvoření takového vztahu je zřetel ke sdělovaným obsahům a hodnotám, jemuž má technické zvládnutí médií sloužit.

Závěr- výsledky debety s pubescenty a adolescenty na téma média

Poslední část této seminární práce bude věnována postřehům, které jsem nashromáždila během jednoho dne stráveného v hodinách českého jazyka v 7. a v 9. třídě na základní škole Husově v Brně. S každou věkovou skupinou jsem vedla debatu na téma média. V 7. třídě se jednalo o děti ve věku 12 až 13 let, v deváté to byly dospívající mezi 14. a 15. rokem. Třetí skupinu tvořili moji přátelé a studenti středních škol, kterým je 18- 20 let.

Mým cílem bylo zjistit jaký je jejich vztah k médiím nebo např. jaké sledují pořady a na základě toho se pokusit vyvodit nějaký závěr.

Jako první téma konverzace jsem zvolila téma časopisy. Podle článků a rubrik v časopisech jako je Bravo či Top dívka apod. Jsem usoudila, že jsou cílovými čtenáři pubescenti mezi 11. a 15. rokem. Dívky, které měly v průměru 13 let, si na rozdíl od starších dívek kupovaly tyto časopisy pravidelně. Mladší dívky čerpají z časopisů inspiraci hlavně v módě a trendech, a to především od známých osobností, ale rozhodně na stránkách časopisů nevyhledávají odpovědi na intimní otázky. Starší spolužačky se spíše zaměřují na časopisy určené mnohem starším ženám, jako je Cosmopolitan nebo Elle. Časopisy směřované pubescentům jim připadají dětinské a trapné. Už nestojí o plakáty dívčích idolů a o rady z oblasti sexuální výchovy. Chlapci ani v jedné ze dvou tříd za časopisy tohoto typu svoje peníze neutrácejí. Malé procento chlapců, které však časopisy četlo, mělo zájem o časopisy s technickým zaměřením, respektive o automobily a počítače. Mezi adolescenty se situace zlepšuje- najdeme zde zastánce jak novin, tak přírodovědeckých či pánských časopisů. Dívky se už také pomalu odpoutávají od módních plátka a partnerských horoskopů a záběr jejich zájmu se stává širší. Mladí v tomto věku jsou zvědavější a mnohem více kritičtější k tomu, co je jim předkládáno. Nejsou už jen slepými konzumenty všeho, co se objevuje na novinových stáncích. S vyšším věkem dospívajících hraje čím dál tím větší roli ve výběru časopisů inteligence a sociální prostředí, které je obklopuje. Časopisy mají bez pochyby ve všech třech skupinách svoje místo, ale v posledních letech je tištěné slovo, nahrazeno internetem- dnes už pro všechny dostupným médiem.

Ukázalo se, že počítač je pro pubescenty od 11 do 13 let samozřejmostí. Vlastní ho každá domácnost v 70 procentech. U Mladých mezi 14- ti a 15- ti lety je to už 90 procent. Žáci v sedmé třídě počítač využívají ve většině případů ke hře, ale i ke studiu v případě, že mají zadaný ke zpracování referát nebo jiný domácí úkol, kde jsou nuceni si sami vyhledávat informace. V této oblasti jsou knihy jednoznačně odsunuty na druhé místo. Starší spolužáci zařadili mezi komunikační prostředky se svými kamarády kromě svého mobilního telefonu i internet a to nejčastěji mail a programy jako jsou ICQ nebo Skype. Pro studenty středních škol začíná být počítač spolu s internetem

nepostradatelný. Ve škole jsou všechny práce zpracovávány na počítači podle přesně daných parametrů, které je nutno dodržovat a vyučující se už nespokojí s ručně psaným textem, jako tomu bylo dříve. Informace vyhledané na internetu netvoří základ seminární práce, ale je jen doplňkem jádra založeném na knize.

Všechny tři skupiny mají k počítačům velmi vřelý vztah. Je pro ně zdrojem zábavy, ale i informací.

Debaty na téma televize probíhala podle očekávání. Všichni od 12 do 20 let tráví alespoň nějakou část dne u televize a ti nejmladší pak nejvíce, protože mají zatím pořád ještě nejvíce času. Pravidelně sledované programy jsou ty po škole. Televizní společnosti jsou si toho vědomy a odpolední sledovací čas na obrazovkách patří teenagerům. Tady hovoříme především o dětech mezi 12- ti a 14- ti lety. Je překvapivé, že i takto staří žáci nevynechají ve svém televizním programu pozdně večerní seriály jako je kriminálka Miami apod. Pokud v televizi neběží právě to, co je zajímavé obrátí se na svoje počítače a proberou svojí DVD knihovnu a zůstávají, tak vzhůru až do noci. Mladší dívky rády sledují romantické seriály, které najdou každý večer na všech televizních kanálech, za to chlapci věnují svojí pozornost detektivním seriálům. U stejného žánru zůstávají i co se týče filmů. Mladé slečny chovají platonickou lásku ke svému seriálovému idolu, z pravidla oplývajícímu kladnými vlastnostmi. Kluci zase vidí v akčních hrdinech své vzory.

Když jsme narazili na téma reality show, přidal se do debaty téměř každý. Ve všech skupinách byla shoda v tom, že je to stupidní zábava, a že čtyři měsíce ostudy se nedají srovnávat s 10 000 milióny korun. Každý, až na pár výjimek, se přiznal, že nejednou ze zvědavosti pustil večer televizi a sledoval, jak se kdo zachová v extrémních situacích.

Obecně platí to, co u časopisů (a na základě debaty se to i potvrdilo)- s věkem roste zájem o dění kolem nás a i když si nemůžeme nadále odpustit náš oblíbený seriál, alespoň k němu připojíme večerní televizní noviny.

Zdroje:

www.insoma.cz

www.clovekamedia.cz

www.is.muni.cz

www.archive.ceskamedia.cz

www.rodina.cz